

**«Pensiýalar hakynda» Türkmenistanyň kanuny 2007-nji ýylyň
17-nji martynda kabul edilen № 98-IV Türkmenistanyň Kanuny
esasynda güýjüni ýitiren diýip ykrar edilen.**

**TÜRKMENISTANYŇ
KANUNY**

PENSIÝALAR HAKYNDÄ
(rejelenen görnüşi)

(Türkmenistanyň Mejlisiniň Maglumatlary, 2006 ý., № 1, 2, 1-nji madda)

Şu Kanun Türkmenistanyň raýatlarynyň pensiýa üpjünçiliginiň esaslaryny kesgitleýär, pensiýa hukugy bolan adamlaryň pensiýa üpjünçiligini kepillendirýär, meýletin pensiýa ätiýaçlandyrmasyň, pensiýalary bellemegiň, hasaplamagyň we tölemegiň tertibini hem-de şertlerini belleyär.

I bap. Umumy düzgünler

1-nji madda. Pensiýa üpjünçiligi

1. Türkmenistanyň raýatlarynyň pensiýa üpjünçiligi olaryň garrylykda durmuş üpjünçiligine bolan konstitusion hukuklaryna esaslanýar we döwlet pensiýa üpjünçiligi arkaly durmuşa geçirilýär.

2. Türkmenistanyň raýatlarynyň pensiýa üpjünçiligi meýletin pensiýa ätiýaçlandyrmasyň esasynda gurulýar.

3. Türkmenistanyň raýatlary döwlet pensiýa üpjünçiligine bolan hukukda çäklendirilmeýär.

2-nji madda. Türkmenistanyň pensiýa üpjünçiligi hakyndaky kanunçylygy

1. Türkmenistanyň pensiýa üpjünçiligi hakyndaky kanunçylygy Türkmenistanyň Konstitusiasyna esaslanýar we şu Kanundan we Türkmenistanyň raýatlarynyň pensiýa üpjünçiligi meselelerini düzgünleşdirýän beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryndan ybaratdyr.

2. Eger Türkmenistanyň halkara ylalaşyklarynda (şertnamalarynda) şu Kanundakydan başga düzgünler göz önünde tutulan bolsa, onda halkara ylalaşyklarynyň (şertnamalarynyň) düzgünleri ulanylýar.

3. Pensiýa üpjünçiliginiň meselelerini kadalaşdyryjy hukuk namalary şu Kanunyň esasynda kabul edilýär we onuň düzgünlerine çapraz gelip bilmez. Şunuň ýaly çaprazlyklar ýüze çykan halatynda şu Kanunyň düzgünleri ulanylýar.

3-nji madda. Kanunyň hereket edýän çägi

1. Şu Kanun Türkmenistanyň pensiýa hukugy bolan raýatlaryna, şu Kanunda kesgitlenýän tertipde we şertlerde degişlidir.

2. Türkmenistanda hemişelik ýaşaýan daşary ýurtly raýatlaryň we raýatlygy bolmadyk adamlaryň, eger Türkmenistanyň halkara ylalaşyklarynda (şertnamalarynda) başgaça göz önünde tutulmadyk bolsa, Türkmenistanyň raýatlary bilen deň hatarda pensiýa üpjünçiligine hukugy bardyr.

4-nji madda. Pensiýa üpjünçiligi babatda döwlet syýasaty

Pensiýa üpjünçiligi babatda döwlet syýasaty:

pensiýa üpjünçiligi babatda ýeke-täk syýasaty üpjün etmäge;

Türkmenistanyň Konstitusiasynda kepillendirilen raýatlaryň pensiýa üpjünçiligine hukuklaryny we şu Kanunda, beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalarynda bellenen ýeňillikleri durmuşa geçirmäge;

pensiýa üpjünçiligi ulgamynyň dolandyrylyşyny kämilleşdirmäge;

pensiýa üpjünçiliginiň hukuk binýadyny mundan beýläk hem kämilleşdirmäge;

pensiýa üpjünçiligi ulgamynyň maliýe durnuklylygyny ýokarlandyrmaga gönükdirilendir.

5-nji madda. Döwlet pensiýa ätiýaçlandyrmasy

Döwlet pensiýa ätiýaçlandyrmasy pensiýa ýaşyna ýeten raýatlaryň durmuş goraglylygyna gönükdirilen hukuk, ykdysady, durmuş we guramaçylyk çärelerinden ybaratdyr.

6-njy madda. Pensiýa ulgamlary

Türkmenistanda pensiýa üpjünçiliginiň esasy 1998-nji ýylyň Alp Arslan aýynyň 1-inden girizilen toplanýş pensiýa ulgamy düzýär. Ol işleýän raýatlara, şol sanda hususy telekeçilik işi, şertnama esasynda iş, şeýle hem oba hojalyk, kömekçi we öý hojalygy we şertnama esasynda, zähmeti ulanmazdan başga iş bilen meşgullanýan raýatlara (mundan beýläk - özbaşdak iş bilen meşgullanýan raýatlar) degişlilikini dowam edýär.

7-nji madda. Döwlet pensiýa üpjünçiliginiň kepillendirmeleri

1. Döwlet şu Kanun güýje girizilýänçä pensiýa alýan raýatlara pensiýa üpjünçiligini kepillendirýär.

2. Döwlet raýatlaryň pensiýa toplanmalarynyň saklanmagyny we olara toplanýş pensiýasyny tölemegi kepillendirýär.

3. Döwlet Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan halatlardan başga ýagdaýlarda, raýatlaryň pensiýa toplanmalarynyň üçünji tarapa berilmegine ýol berilmezligi kepillendirýär.

4. Döwlet şu Kanunyň 18-nji maddasynyň düzgünlerine laýyklykda raýatlara pensiýa üpjünçiligini kepillendirýär.

8-nji madda. Pensiýanyň görnüşi

Türkmenistanda şu Kanunda bellenen tertipde we şertlerde ýaşy boýunça pensiýa bellenilýär.

9-njy madda. Pensiýalary maliýeleşdirmegiň çeşmeleri

Şular:

raýatlaryň pensiýa gatançlary we şolar boýunça goýum girdejileri;

döwlet durmuş ätiýaçlandyrmasyň serişdeleri;

Türkmenistanyň kanunlary arkaly gadagan edilmedik beýleki çeşmeler pensiýalary maliýeleşdirmegiň çeşmeleri bolup durýar.

10-njy madda. Pensiýa ätiýaçlandyrmasy

Eýeçiliginiň görnüşine garamazdan kärhanalar, guramalar we edaralar, şeýle hem hususy telekeçiler we şertnama esasynda zähmeti ulanýan beýleki şahsy taraplar (mundan beýläk – iş berijiler) Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellän möçberde döwlet pensiýa ätiýaçlandyrmasyňa geçirimleri geçirýärler.

11-nji madda. Meýletin pensiýa ätiýaçlandyrmasy

1. Meýletin pensiýa ätiýaçlandyrmasy, görnüşü Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi tarapyndan tassyklanýan, meýletin pensiýa ätiýaçlandyrmasyň şertnamasy (mundan beýläk – Şertnama) esasynda amala aşyrylýar.

2. Şertnama durmuş taýdan üpjünçilik edarasy bilen raýatlaryň arasynda baglaşylýar. Şertnamada ätiýaçlandyrylan adamyň pensiýa gatanjynyň möçberi görkezilýär. Şertnama bellige alyş belgisi berilýär, ol şol bir wagtyň özünde atly pensiýa hasabynyň belgisi bolup durýar.

3. Ätiýaçlandyrylan adamyň harby gulluga we içeri işler edaralaryna gulluga çagyrylan, üç ýaşy dolýança çaga seredýän, zähmet işiniň arasy üzülen döwürlerinde we başga ýagdaýlarda girdeji almagyň bes edilen döwürlerinde Şertnamanyň hereketi togtadylyp bilner.

Wagtlaryň togtadylan Şertnamanyň hereketi pensiýa üpjünçiligine gatançlaryň tölenmegi bilen gaýtadan dikeldilýär.

4. Şertnama Türkmenistanyň daşyna hemişelik ýaşamaga gidilende, Şertnamanyň hereketini dowam etdirmegiň mümkin bolmadyk beýleki ýagdaýlarynda ätiýaçlandyrylan adamyň durmuş taýdan üpjünçilik edarasyna ýazmaça arzasynyň esasynda bozulýar.

5. Ätiýaçlandyrylan adam hiç bir habarsyz ýok diýlip ykrar edilende ýa-da Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde aradan çykan diýlip yglan edilen ýagdaýynda Şertnama bozuldy hasap edilýär.

12-nji madda. Pensiýa tölegleriniň möçberi we tölegleri tölemek

1. Raýatlaryň meýletin pensiýa gatançlarynyň möçberi Türkmenistanyň çäklerinde hem, onuň çäklerinden daşarda hem alynýan iş hakynyň (peýdanyň) 2 göteriminden az bolmadyk derejede Şertnamada bellanylýar.

2. Edara görnüşli tarapy döretmezden özbaşdak iş bilen meşgullanýan raýatlar üçin pensiýa gatanjynyň möçberini kesgitlemek üçin olaryň her aýdaky girdejisi binýat bolup durýar, emma bu geçen ýylda Türkmenistan boýunça ortaça aýlyk iş hakyndan az bolmaly däl.

3. Meýletin pensiýa ätiýaçlandyrmasyň şertnamasyny baglaşan raýatlar ätiýaçlandyрма pensiýa töleglerini özbaşdak ýa-da iş berijiniň üsti bilen her aýda tölemäge borçludur.

4. Pensiýa gatançlaryny tölemek üçin girdejiilere paýnamalar, obligasiýalar we beýleki gymmat kagyzlar boýunça, miras boýunça, haýyr-sogap kömegi, zähmet we jemgyýete peýdaly iş bilen bagly bolmadyk beýleki girdejiler goşulyp bilinmez.

5. Özbaşdak iş bilen meşgullanýan raýatlar meýletin pensiýa gatançlaryny girdeji alan wagtlary, emma çärýekde bir gezekden seýrek bolmadyk döwürde, hut özi nagt pulda ýa-

da nagt däl hasaplaşyklar arkaly Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň ýörite hasabyna bank edaralarynyň üsti bilen geçirmek arkaly töleýärler.

Oba hojalygy bilen meşgullanýan raýatlar pensiýa gatançlaryny öndürýän önüminiň möwsümleýinligine baglylykda, emma ýylda bir gezekden seýrek bolmadyk döwürde bank edaralarynyň üsti bilen geçirmek arkaly töleýärler.

6. Bank edaralary her günde, pensiýa gatançlaryny özbaşdak geçiren adamlaryň sanawyny goşmak bilen, elektron görnüşde (magnit göterijilerde ýa-da aragatnaşyk serişdeleriniň üsti bilen) ýa-da kagyz göterijilerde Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň ýörite hasabyndaky serişdeleriň hereketi barada göçürmäni durmuş taýdan üpjünçilik edaralaryna berýärler.

7. Iş berijiler, raýatlar tarapyndan pensiýa gatançlarynyň doly we öz wagtynda geçirilişine Türkmenistanyň Baş döwlet salgyt gullugy, bank edaralary we Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi tarapyndan gözegçilik edilýär.

II bab. Atma-at hasaba almak. Pensiýa toplanmasy

13-nji madda. Pensiýa toplanmalaryny atma-at hasaba almak

1. Raýatlaryň pensiýa gatançlaryny we olara hasaplanyp ýazylan maýa goýum girdejilerini atma-at hasaba almak durmuş taýdan üpjünçilik edaralarynda Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellenen tertipde alnyp barylýar.

2. Atma-at hasaba almak ätiýaçlandyrmagyň ähli döwründe we olaryň atly hasaplarynda serişdeler doly harçlanýança alnyp barylýar.

14-nji madda. Pensiýa toplanmalary. Pensiýa toplanmalarynyň gizlinligi

1. Raýatlaryň pensiýa toplanmalary bu raýatlaryň pensiýa toplanmalarynyň we toplanmalara hasaplanyp ýazylan girdejileriň jemidir.

2. Pensiýa toplanmalary durmuş taýdan üpjünçilik edaralarynda açylýan atly pensiýa hasaplarynda hasaba alynýar.

3. Raýatlaryň pensiýa toplanmalary Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň ygtyýarly bankda açylýan ýörite hasabynda saklanylýar we bankyň hasaplarynda saklanýan hökmany gorlaryna geçirilmäge goşulmaýar.

4. Ygtyýarly bank Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň ýörite hasabyna hyzmat edýär we pensiýa toplanmalarynyň hereketi boýunça ähli pul amallaryny amala aşyrýar.

5. Toplanylan pensiýa serişdeleriniň gizlinligi atly pensiýa hasaplarynyň barlygy we belgileri hem-de olaryň eýeleri hakyndaky, bu hasaplardaky pul serişdeleriniň galyndylary we hereketi baradaky maglumatlary öz içine alýar.

6. Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi toplanylan pensiýa serişdeleriniň gizlinligini kepillendirýär.

7. Pensiýa toplanmalarynyň pul möçberi atly pensiýa hasabynyň eýesi üçin gizlin däldir we pensiýa hasabynyň eýesiniň ýazmaça razylygy esasynda üçünji tarapa aýan edilip bilner.

8. Atly pensiýa hasaplaryndaky pul serişdeleriniň galyndylary we hereketi hakyndaky maglumatlar:

anyklaýyş we deslapky derňew edaralaryna - olaryň önümçiliginde bolan işler boýunça;

kazyýetlere – kazyýetiň kesgitlemesi esasynda, olaryň önümçiliginde bolan işler boýunça;

salgyt edaralaryna - barlanylýan adama salgyt salmak bilen baglanyşykly meseleler boýunça berlip bilner.

9. Atly pensiýa hasabynyň eýesi aradan çykan halatynda hasabyň barlygy hakyndaky, ondaky pul serişdeleriniň galyndylary we hereketi baradaky maglumatlar mirasdüşerlere, şeýle hem mirasdarlyk işleri öz önümçiliginde bolan kazyýetlere, kepillendiriş edaralaryna we daşary ýurt konsullyk edaralaryna berilýär.

10. Wezipeli adamlaryň we özleriniň gulluk borçlaryny amala aşyrmak sebäpli toplanýan pensiýa serişdeleriniň gizlin maglumatlaryna aralaşmaga ygtyýar alan beýleki adamlaryň - olary aýan etmäge haky ýokdur.

11. Görkezilen adamlar toplanýan pensiýa serişdeleriniň gizlinliginiň aýan edilmegi üçin Türkmenistanyň kanunlarynda göz önünde tutulan jogapkärçiligi çekýärler, şu maddanyň 7,8,9-njy bölümlerinde göz önünde tutulan halatlar muňa girmeyär.

15-nji madda. Toplanýan pensiýa serişdelerini maýa goýuma gönükdirmek

1. Pensiýa toplanmalaryny maýa goýuma gönükdirmek Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi ýa-da onuň ygtyýarly edarasy tarapyndan amala aşyrylýar.

2. Pensiýa toplanmalary olary Türkmenistanyň Merkezi bankynyň we beýleki banklarynyň depozitlerine ýerleşdirmek, daşary ýurtlara haryt ibermek-getirmek amallaryny we ýaşayyş jaý gurluşygyny maliýeleşdirmek, taslamalary maliýeleşdirmek, döwletiň we beýleki gymmatly kagyzlaryny we halkara maliýe guramalarynyň gymmatly kagyzlaryny satyn almak, Merkezi bankyň geçirýän bankara bäsleşikleri arkaly ýerleşdirmek we aktiwleriň beýleki görnüşlerine goýmak ýoly bilen maýa goýuma gönükdirilýär.

3. Pensiýa toplanmalaryny maýa goýuma gönükdirmegiň tertibi Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýar.

4. Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi ýa-da onuň ygtyýarly edarasy, bank edaralary we ätiýaçlandyryş guramalary pensiýa toplanmalarynyň serişdelerini maýa goýuma gönükdirmek boýunça gatnaşyklaryň taraplary bolup durýarlar.

5. Pensiýa toplanmalarynyň serişdeleri girew goýulmaly däldir ýa-da olaryň eýesiniň, şeýle hem pensiýa toplanmalarynyň serişdelerini maýa goýuma gönükdirmek işine beýleki gatnaşyjylaryň borçlaryny başga bir görnüşde üpjün etmek üçin ulanylmaly däldir.

6. Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi ýa-da onuň ygtyýarly edarasy pensiýa toplanmalarynyň serişdelerini diňe ätiýaçlandyrylan adamlaryň bähbitlerine laýyklykda dolandyrýarlar.

16-njy madda. Pensiýa toplanmalaryna hasaplanan girdeji

1. Ätiýaçlandyrylan adamlaryň atly pensiýa hasaplaryndaky toplanan pensiýa serişdeleriniň möçberine Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi ýa-da onuň ygtyýarly edarasy tarapyndan pensiýa toplanmalaryny maýa goýuma gönükdirmegiň hakyky peýdalylygyndan (düşewüntlilikinden) ugur alnyp kesgitlenen, emma 2 göterimden az bolmadyk möçberde goýum girdejileri hasaplanylýar.

2. Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi ýa-da onuň ygtyýarly edarasy atly pensiýa hasaplaryna hyzmat etmek boýunça çykdajylar üçin Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellenýän möçberde hyzmat hakyny alýar.

III bab. Pensiýa bolan hukuk

17-nji madda. Pensiýa bolan hukuk

Türkmenistanyň raýatlarynyň şu Kanunda bellenilen tertipde we şertlerde pensiýa bolan hukugy bardyr.

18-nji madda. Pensiýa bolan hukugy kesgitleýän şertler

1.Şularyň pensiýa hukugy bardyr:

1)umumy esaslarda

62 ýaş aýeten erkek adamlaryň;

57 ýaş aýeten aýallaryň.

Şunda, durmuş ätiýaçlandyrmasyňa geçirimleri geçirmek we (ýa-da) şu Kanunyň 19-njy maddasynyň 4-nji bölümünde görkezilen döwürleri hasaba alyp, raýatlar tarapyndan pensiýa gatançlarynyň geçirmegi bilen, erkek adamlaryň 25 ýyldan we aýal maşgalalaryň 20 ýyldan az bolmadyk iş döwri talap edilýär. Durmuş ätiýaçlandyrmasyňa geçirimleri geçirmek şerti raýatlaryň Türkmenistanyň kanunçylyk namalary bilen görkezilen geçirimlerden boşadylan kärhanalarda, guramalarda we edaralarda işlän döwürlerine degişli däl.

2) harby gullukçylaryň, içeri işler edaralarynyň ýönekeý we ýolbaşçy düzüminiň işgärleriniň aşakdaky tertipde pensiýa çykmağa hukuklary bardyr:

erkek adamlar - azyndan 25 ýyl gulluk edip, 58 ýaş dolanda;

aýal maşgalalar -azyndan 20 ýyl gulluk edip, 55 ýaş dolanda.

3) şertnama boýunça gulluk edýän harby gullukçylar, içeri işler edaralarynyň orta, uly we ýokary ýolbaşçylar düzüminden bolan, näsaglygy, işgär birliginiň kemeldilmegi ýa-da saglygynyň çäkli ýagdaýy sebäpli gullukdan boşadylan işgärleriniň şu tertipde pensiýa çykmağa hukugy bardyr:

erkek adamlar – azyndan 25 ýyl gulluk edip, 52 ýaş dolanda;

aýal maşgalalar -azyndan 20 ýyl gulluk edip, 47 ýaş dolanda.

4) uçuş we uçuş-synag ediş düzümdäki adamlar:

erkek adamlaryň - 50 ýaş aýetende we 25 ýyldan az bolmadyk uçuş iş döwri (gulluk eden döwri);

aýallaryň - 48 ýaş aýetende we 20 ýyldan az bolmadyk uçuş iş döwri (gulluk eden döwri) bolanda pensiýa hukugy bardyr.

5) uçarbeletleriň we uçarüsti dolandyryjylaryň:

erkek adamlaryň - 55 ýaş aýetende, eger olaryň görkezilen işlerde azyndan 25 ýyl gulluk eden döwürleri bolanda;

aýallaryň - 50 ýaş aýetmegi boýunça, eger olaryň görkezilen işlerde azyndan 20 ýyl gulluk eden döwürleri bolanda, pensiýa hukugy bardyr.

6) üç çaga doguran we olary sekiz ýaş çenli terbiýeläp ýetişdiren aýallaryň umumy esaslarda bellenilen ýaşy 1 ýyl, dört çagaly aýallaryň - 2 ýyl, baş we ondan köp çagaly ýa bolmasa çagalygyndan maýyp çagaly aýallaryň - 3 ýyl azaldyp pensiýa hukugy bardyr.

7) gipofizar nanizmi bilen keselli raýatlaryň (liliputlaryň) ýa bolmasa has pes boýly adamlaryň:

45 ýaş aýetmegi boýunça erkek adamlaryň;

40 ýaş aýetmegi boýunça aýallaryň pensiýa hukugy bardyr.

2. Şu maddanyň 1-nji bölümüne laýyklykda pensiýa çykmağa hukugy bolan raýatlara 1998-nji ýylyň Alp Arslan aýynyň 1-ine çenli iş döwri üçin pensiýa, şol ýyla çenli iş döwri

5 ýyldan az bolmadyk raýatlara belleniýär.

3. Şu maddanyň 1-nji bölümünde bellenen ýaşa ýeten raýatlaryň, atly pensiýa hasaplarynda pensiýa toplanmalary bar bolanda, toplaýyş pensiýasyna çykmaga hukugy bardyr.

IV bab. Iş (gulluk eden) döwri. Pensiýa bellemek üçin iş döwrüni hasaplamak we tassyklamak

19-njy madda. Iş döwri

1. Iş döwri diýlip işiň häsiýetine we dowamlylygyna hem-de arakesmeleriň dowamlylygyna garamazdan, zähmet şertnamasynyň esasynda eýeçiligiň görnüşlerine garamazdan, ähli kärhanalarda, guramalarda we edaralarda, daşary ýurt döwletleriniň hem-de edara görnüşindäki taraplarynyň, halkara birleşikleriniň we guramalarynyň Türkmenistanda ýerleşen edara görnüşli taraplarynda, wekilçiliklerinde, iş berijiler tarapyndan bellenen tertipde döwlet durmuş ätiýaçlandyrmasyňa geçirimler we (ýa-da) raýatlar tarapyndan pensiýa gatançlary geçirilen şertlerinde ýerine ýetirilýän işe we jemgyýete peýdaly beýleki işe (gulluga) düşünilýär.

Durmuş ätiýaçlandyrmasyňa geçirimler tölemek şerti raýatlaryň Türkmenistanyň kanunçylyk namalary bilen görkezilen geçirimleri tölemekden boşadylan kärhanalarynda, guramalarynda we edaralarynda işläň döwürlerine degişli däldir.

2. Harby gullukçylar, içeri işler edaralarynyň başlyklar we ýönekeý esgerler düzüminden bolan adamlar üçin iş döwri diýlip harby gullugyň, içeri işler edaralarynda gullugyň geçilen döwrüne düşünilýär.

3. Pensiýany bellemek üçin iş döwrüne 1998-nji ýylyň Alp Arslan aýynyň 1-ine çenli zähmet we beýleki jemgyýete peýdaly iş döwri goşulýar.

4. Şeýle hem iş döwrüne:

1) çagyrys boýunça harby gulluk geçilen we içeri işler edaralarynda gulluk edilen döwri;

2) ýokary, ýörite orta we hünärment okuw jaýlarynda, işgärleri taýýarlamak, hünäri ýokarlandyrmak we gaýtadan hünär bermek baradaky okuwlarda, kliniki ordinaturada, aspiranturada, doktoranturada we akademiýada, şeýle hem ýokary we orta dini okuw jaýlarynda önümçilikden aýrylmak şerti bilen okamak;

3) işlemeýän adamyň I topardaky maýyba ýa-da 16 ýaşa çenli maýyp çaga, emma 6 ýyldan köp bolmadyk döwürde ideg etmegi;

4) Türkmenistanyň diplomatik edaralarynyň işgärleriniň we şolar bilen deňleşdirilen adamlaryň aýallarynyň (ärleriniň) daşary ýurtlarda ýaşan döwri, ýöne umumylykda 4 ýyldan köp bolmadyk döwürde;

5) iş ukybynyň ýitirilen döwri, şol döwrüň dowamynda Türkmenistanyň kanunlaryna laýyklykda işgärde iş orny saklanylyp galýar;

5. Şu maddanyň 4-nji bölüminiň esasynda iş döwrüne hasaplanyp ýazylan döwürler umumylykda 10 ýyldan köp bolmaly däldir.

20-nji madda. Iş döwrüni tassyklamak

1. Zähmet depderçesi, şeýle hem işlenilýän, gulluk edilýän, okalýan ýa-da beýleki işler edilýän ýerden bellenen tertipde berilýän, iş döwrüne hasaplanylýan, şeýle hem arhiw we beýleki muňa ygtyýarly edilen edaralar tarapyndan berilýän resminamalar iş döwrüni tassyklaýan esasy resminamalar bolýar.

Pensiýa bellemek üçin iş döwrüni tassyklamagyň tertibi hakyndaky Düzgünnama Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanylýar.

2. Şu Kanun güýje girýänçä bellenen pensiýalar üçin iş döwrüni tassyklamagyň tertibi Türkmenistanyň şol döwürde hereket eden kadalaşdyryjy hukuk namalarynyň esasynda amala aşyrylýar.

21-nji madda. İş döwrüni hasaplamak

1. Zähmet işini we beýleki jemgyýete peýdaly işi (gullugy) amala aşyrýan raýatlar üçin, uçuş, uçuş-synag düzüminin işgärleri, şeýle hem döwlet we raýat awiasiýasynyň paraşýutçylary girmeyär, iş döwri şeýle işiň hakykatdaky dowamlylygyndan ugur alnyp hasaplanylýar.

2. Işiň ýa-da beýleki jemgyýete peýdaly işiň (gullugyň) görnüşleri utgaşdyrylan mahaly, iş döwri diňe şolaryň biri (esasy) boýunça hasaplanylýar.

3. Pensiýanyň möçberini hasaplamak üçin kabul edilýän iş döwri senenama ýyllarynda we aýlarynda hasaplanylýar. Şunda iş döwrüniň 15 günden köp döwri doly aýa hasaplanylýp kabul edilýär, 15 güne çenli we 15 güne barabar döwür bolsa hasaba alynmaýar.

4. İş döwri doly senenama ýylynyň paýy hökmünde hasaba alynýar we iş döwrüniň aýlarynyň hakykatdaky sanyny 12-ä bölmek bilen kesgitlenilýär.

22-nji madda. Gulluk eden ýyllary

1. Harby gullukçylaryň gulluk eden ýyllary diýlip ofiserleriň, praporşikleriň, miçmanlaryň we şertnama boýunça gulluk eden starşinalaryň, seržantlaryň, esgerleriň we matroslaryň (mundan beýläk - harby gullukçylar), içeri işler edaralarynyň ýönekeý we ýolbaşçy işgärler düzüminiň işgärleriniň harby gullugynyň, içeri işler edaralaryndaky gullugynyň möhletlerine düşünilýär.

2. Türkmenistanyň döwlet we raýat awiasiýasynyň uçuş we uçuş-synag düzüminiň işgärleriniň, paraşýutçylaryň, uçarüsti dolandyryjylarynyň we uçarbeletleriniň gulluk eden ýyllary diýlip uçuş sagatlary boýunça bellenen ýyllyk ölçegiň ýerine ýetirilmegine düşünilýär.

23-nji madda. Harby gullugyň möhletini hasaplamak

Harby gullugyň möhletlerine Ýaragly Güýçlerde, içeri işler, serhet we demir ýol goşunlarynda, hökümet aragatnaşygynyň düzümlerinde, raýat goranyşy goşunlarynda, howpsuzlyk edaralarynda, harby gulluk döwründe hereket eden kanunçylyga laýyklykda döredilen beýleki düzümlerde harby gulluk (şol sanda çagyryş boýunça gulluk) hasaba alynýar;

Türkmenistanyň içeri işler edaralarynyň harby gullukçylary, ýolbaşçylar we ýönekeý esgerler düzümi üçin harby gullugyň, içeri işler edaralaryndaky gullugyň möhletleri Pensiýa bellemek üçin harby gullugyň we içeri işler edaralarynda gullugyň möhletlerini hasaplamagyň tertibi hakynda Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanýan Düzgünnama laýyklykda kesgitlenilýär.

24-nji madda. Uçuş, uçuş-synag işgärleriniň, paraşýutçylaryň, uçarüsti dolandyryjylarynyň we uçarbeletleriniň gulluk eden ýyllaryny hasaplamak

Türkmenistanyň raýat we döwlet awiasiýasynyň uçuş, uçuş-synag işgärlerine, paraşýutçylara, uçarüsti dolandyryjylaryna we uçarbeletlerine pensiýa bellemek üçin iş döwrüni (mundan beýläk - gulluk eden ýyllary) hasaplamak şu aşakdakylara degişlidir:

howa gämileriniň we beýleki uçuş enjamlarynyň ekipažlarynyň agzalary;

uçuş-gözükdiriji we uçuş-inspektor düzüminiň işgärleri;

Türkmenistanyň Goranmak ministrliginiň, Türkmenistanyň Milli howpsuzlyk ministrliginiň, Türkmenistanyň Içeri işler ministrliginiň, Türkmenistanyň Döwlet serhet gullugynyň, Türkmenistanyň Prezidentiniň Howpsuzlyk gullugynyň, "Türkmenhowaýollary" Döwlet milli gullugynyň hereket edýän uçuş şahadatnamasy bolan we howa gämileriniň we beýleki uçuş enjamlarynyň ekipažlarynyň düzüminde uçuşlara gatnaşýan serkerdeler-uçuş düzüminiň işgärleri;

müdirlikleriň, kärhanalaryň, guramalaryň we olaryň gurluş birlikleriniň uçuş gullugy (uçuş işi) boýunça hereket edýän uçuş şahadatnamasy bolan we howa gämileriniň we beýleki uçuş enjamlarynyň ekipažlarynyň düzüminde uçuşlara gatnaşýan inspektorlary we beýleki hünärmenleri;

Türkmenistanyň raýat we döwlet awiasiýasynyň paraşýutçylary.

Türkmenistanyň döwlet we raýat awiasiýasynyň uçuş, uçuş-synag düzüminiň işgärleri we paraşýutçylary üçin iş döwri Türkmenistanyň döwlet we raýat awiasiýasynyň uçuş, uçuş-synag düzüminiň işgärlerine we paraşýutçylaryna pensiýa bellemek üçin iş döwrüni (gulluk eden ýyllaryny) hasaplamak hakynda Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan tassyklanýan Düzgünnama laýyklykda kesgitlenýär.

V bap. Pensiýalary bellemek

25-nji madda. Pensiýa bellemek üçin ygtyýarly edara

Pensiýa bellemek meseleleri we onuň möçberini hasaplamak boýunça ygtyýarly edara Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligidir.

26-njy madda. Pensiýa bellemek barada ýüz tutmak

1. Raýatlaryň ýazylan ýerindäki durmuş taýdan üpjünçilik edaralaryna pensiýa bellemek üçin resminamalary taýýarlamak barada, haýsydyr bir möhlet bilen çäklendirmezden, islendik wagtda arza bermäge hukuklary bardyr.

2. Durmuş taýdan üpjünçilik edaralary raýatlar tarapyndan pensiýa bellemek üçin berlen maglumatlary we resminamalaryň bolmalysy ýaly resmileşdirilişini on günden köp bolmadyk möhletde barlamaga borçludylar.

3. Durmuş taýdan üpjünçilik edaralarynyň raýatlardan we kärhanalardan, ministrliklerden, pudaklaýyn dolandyryş edaralaryndan we arhiw edaralaryndan pensiýa üpjünçiligi bilen baglanyşykly maglumatlary sorap almaga hukuklary bardyr.

4. Pensiýa bellemek hakyndaky arza raýatlaryň ýazylan ýerindäki durmuş üpjünçilik edaralaryna berilýär. Arza bellige alnandan soň onuň bellige alnan senesini görkezmek bilen dil haty - habarnama berilýär.

27-nji madda. Pensiýa bellemek üçin resminamalaryň sanawy

1. Pensiýa bellemek baradaky arza şu resminamalar goşulýar:

pasportyň nusgasy;

islendik yzygiderli 10 senenama ýylyndaky iş döwrüniň aýlyk iş haky barada

güwänama;

zähmet depderçesiniň we iş döwrüni tassyklaýan beýleki resminamalaryň nusgasy;
çaganyň dogulandygy we sekiz ýaşyna çenli terbiýelenendigi barada resminamasy;
döwlet sylaglary we atlary hakyndaky şahadatnamalaryň nusgalary (olar bar bolsa).

2. Türkmenistanyň durmuş taýdan üpjünçilik edaralary pensiýa bellemek üçin zerur bolan resminamalary taýýarlamakda raýatlara kömek bermäge borçludyr.

28-nji madda. İş berijileriň borçlary

İş berijiler raýatlaryň ýüz tutan we durmuş taýdan üpjünçilik edaralarynyň haýyş haty bilen ýüzlenen gününden soň on gün möhletde pensiýa bellemek üçin zerur bolan maglumatlary we resminamalary bermäge borçludyr.

29-njy madda. Pensiýanyň ölçegi

Pensiýanyň ölçegi işgäriň 1998-nji ýylyň Alp Arslan aýynyň 1-ine çenli iş döwrüniň her bir ýyly üçin bir göterim möçberinde bellenilýär.

30-njy madda. Şahsy pensiýa koeffisienti. Pensiýany hasaplamak üçin iş haky

1. Şahsy pensiýa koeffisienti pensiýanyň möçberini hasaplamak üçin ulanylýar.

2. Şahsy pensiýa koeffisienti iş döwründen islendik yzygiderli 10 senenama ýyly üçin kesgitlenilýär.

3. Şahsy pensiýa koeffisienti raýatyň bir ýyldaky ortaça aýlyk iş hakyny degişli ýyllarda Türkmenistan boýunça ortaça aýlyk iş hakyna bölmek ýoly bilen, her senenama ýyl üçin aýratyn hasaplanyp, olaryň jemi, ýyllaryň sanyna bölmek ýoly bilen kesgitlenilýär.

4. Raýatyň ortaça aýlyk iş hakynyň möçberinde wezipe aýlyk haky boýunça tölegler, tarif möçberi, Zähmet rugsady üçin tölegler we Zähmete wagtlaýyn ukypsyzlygy boýunça kömek puly hasaba alynýar. İş berijiniň döwlet durmuş ätiýaçlandyrmasyna tutumlar geçiren tölegleri we haklary hasaba alynýar.

Aýlyk iş haky Türkmenistan boýunça degişli döwürdäki ortaça aýlyk hakynyň möçberinden ýokary bolmadyk derejede hasaba alynýar.

5. Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan ykdysadyýetiň pudagyna we Zähmete hak tölemegiň şertlerine baglylykda, şahsy pensiýa koeffisientiniň başga bir aňrybaş möçberi bellenilip bilner.

6. Raýatlar tarapyndan, özlere bagly bolmadyk sebäpler boýunça, işlän döwrüniň bütin dowamynda yzygiderli 10 senenama ýylynyň iş haky baradaky maglumatlary bermek mümkinçiligi bolmasa, iş haky bilen tassyklan hakyky döwür üçin hasaplanyp bilner, şunda ol döwür yzygiderli 48 aýdan az bolmaly däldir.

31-nji madda. Pensiýanyň möçberini we goşmaça haklary hasaplamak

1. Raýatlaryň pensiýasynyň möçberi olaryň şahsy pensiýa koeffisientini pensiýanyň möçberini hasaplamak üçin Türkmenistan boýunça bellenen ortaça aýlyk iş hakyna we pensiýanyň ölçegine köpeltmek ýoly bilen hasaplanylýar.

2. Raýatlaryň 1998-nji ýylyň Alp Arslan aýynyň 1-ine çenli iş döwri üçin pensiýanyň aňrybaş möçberi Türkmenistanyň Prezidentiniň namalary bilen bellenilýär.

3. Pensiýa goşmaça töleg döwlet sylaglaryna we hormatly atlara mynasyp bolan

adamlara, Türkmenistanyň kanunçylygynda degişli döwlet sylaglary we hormatly atlary üçin göz önünde tutulan möçberde tölenilýär.

4. Toplanyş pensiýanyň möçberi, pensiýa toplanmalarynyň möçberini, raýatlaryň pensiýa çykanlaryndan soň ömrüniň dowamlylygynyň aýlaryna bölmek ýoly bilen hasaplanylýar.

5. Pensiýa ýaşly raýatlaryň pensiýa çykanlaryndan soň ömrüniň ortaça dowamlylygy Türkmenistanyň Milli döwlet hasabaty we maglumatlar instituty tarapyndan kesgitlenilýär.

32-nji madda. Pensiýany bellemek

1. Pensiýa durmuş taýdan üpjünçilik edaralary tarapyndan pensiýa bellemek baradaky arzanyň bellige alnan gününden, ýöne oňa bolan hukugyň döräninden soň bellenilýär.

2. Pensiýa Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň Pensiýalary bellemek baradaky merkezi topary tarapyndan bellenilýär.

3. Pensiýa bellemekden boýun gaçyrylan halatynda, boýun gaçyrmanyň sebäpleri görkezilip, bu barada arza berijä baş gün möhletde habar berilmelidir.

33-nji madda. Türkmenistana hemişelik ýaşamak üçin gelen adamlara döwlet pensiýasyny bellemek

1. Türkmenistana hemişelik ýaşamaga gelen adamlara pensiýa, olaryň pensiýa ýaşynyň dolmagy sebäpli, halkara (hökümetara) ylalaşyklarynda (şertnamalarda) başga bir ýagdaý göz önünde tutulmadyk bolsa, şu Kanuna laýyklykda bellenilýär.

2. Hemişelik ýaşamak üçin Türkmenistanyň çäginde çykyp giden adamlara, olaryň yzyna gaýdyp gelen halatlarynda pensiýa şu Kanuna laýyklykda bellenilýär.

34-nji madda. Pensiýalary gaýtadan hasaplamak

1. Pensiýalaryň möçberi Türkmenistanyň Prezidentiniň namalaryna laýyklykda gaýtadan hasaplanylýar.

2. Tölenýän pensiýalaryň möçberini takykklamak iş döwrüni tassyklaýan goşmaça resminamalar berlen, şeýle hem tölenýän pensiýalaryň möçberine täsir edýän maglumatlaryň nädogrulygy ýüze çykarylan halatlarynda geçirilýär.

VI bab. Pensiýalary we birwagtlaýyn pul sylaglaryny tölemek.

35-nji madda. Pensiýany tölemegiň umumy kadalary

1. Pensiýa geçen aý üçin, Türkmenistanyň Ykdysadyýet we maliýe ministrligi hem-de Türkmenistanyň Merkezi banky bilen ylalaşylyp, Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi tarapyndan tassyklanýan tertipde, bank edarasynyň üstünden tölenýär.

2. Bellenen pensiýa, ony alýan adamyň arzasy boýunça bank edarasynda açylýan hasaplara geçirilip bilner. Şeýle ýagdaýda pensionerler her üç aýdan bir gezek durmuş taýdan üpjünçilik edaralarynda bellige alynýarlar.

3. Raýatlaryň 1998-nji ýyla çenli iş döwürleri üçin pensiýany tölemek döwlet durmuş ätiýaçlandyrmasyň hasabyna amala aşyrylýar.

36-njy madda. Öý-internatlarda ýaşayan adamlara pensiýa tölemek

Gartaşan adamlar we maýyplar üçin öý-internatlarda (pansionatlarda) ýaşayan adamlara 1998-nji ýyla çenli iş döwürleri üçin 10 göterim, toplanýş pensiýasy bolsa doly möçberde tölenilýär.

37-nji madda. Ýatymlaýyn bejeriş alýan adamlara pensiýany tölemek

Mejbury bejerişde bolýan adamlardan başga, ýatymlaýyn şertde bejergi alýan döwründe pensiýa her aýda doly möçberde, bejergide bolýan ýerine eltip bermek bilen tölenilýär.

38-nji madda. Ruhy keseller edarasynnda bolýan adamlara pensiýany tölemek

1. Ruhy keseller edarasynnda bolýan adamlara pensiýa olara hassahanadan çykanlaryndan soň, haýsydyr bir möhlet bilen çäklendirmezden, tölenilýär.

2. Ruhy keseller edarasy pensioneriň bejertmäge gelen we çykyp giden mahaly bu barada baş gün möhletde degişli ýerli durmuş üpjünçilik edarasyna habar bermäge borçludyr.

39-njy madda. Azatlykdan mahrum edilen ýerlerde jzasyny çekýän adamlara pensiýa tölemek

Azatlykdan mahrum edilen adamlara, şol döwür üçin, 1998-nji ýyla çenli iş döwründen bellenen pensiýa tölenilmeýär we bu pensiýanyň tölegi tussaglykdan azatlyga çykanyndan soň, ýüz tutan gününden dikeldilýär, toplanýş pensiýasy bolsa, doly möçberde tölenilýär.

40-njy madda. Hemişelik ýaşamak üçin Türkmenistanyň çäginde çykyp gidýän adamlara pensiýany tölemek

1. Türkmenistanyň çäginde hemişelik ýaşamak üçin çykyp gidýän adamlara çykyp giden aýynyň yz ýanyndaky aýyň 1-inden pensiýa tölemek bes edilýär.

2. Hemişelik ýaşamak üçin Türkmenistanyň çäginde çykyp gidýän adamlara pensiýa toplanmalary birwagtda tölenilýär.

3. Hemişelik ýaşamak üçin Türkmenistanyň çäginde çykyp gidende pensioneriň bergisi pensiýadan tutulyp alynýan halatlarynda pensiýalary we pensiýa toplanmalaryny bergini aýyrmak bilen tölenilýär.

41-nji madda. Öz wagtynda talap edilmedik pensiýany tölemek

1. 1998-nji ýyla çenli iş döwürleri üçin öz wagtynda talap edilmedik pensiýalary, pensiýa üçin ýüz tutan aýynyň öň ýanyndaky 6 aýdan köp bolmadyk döwür üçin tölenilýär.

2. Toplanýş pensiýasy geçen döwür üçin haýsydyr bir möhlet bilen çäklendirmezden tölenilýär.

42-nji madda. Pensiýa alýanyň aradan çykan halatynda pensiýany tölemek

1. Raýatlaryň 1998-nji ýyla çenli iş döwürleri üçin pensiýasynyň doly alynmadyk möçberi durmuş taýdan üpjünçilik edarasynyň karary boýunça, maşgalanyň Saparmyrat Türkmenbaşynyň Türkmenistanyň Raýat bitewi Kanunynyň 1154-nji maddasynda

görkezilen kämillik ýaşyndaky agzalarynyň birine, olar bolmadyk halatynda jaýlama dăp-dessurlary ýerine ýetiren adama tölenilýär.

2. Aradan çykanyň doly peýdalanmadyk pensiýa toplanmalaryny tölemek Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda, miras almak hukugy boýunça geçirilýär.

43-nji madda. Pensiýa toplanmalaryny birwagtda tölemek

Pensiýa ýaşyna ýeten raýatlara pensiýa toplanmalary öz arzasy esasynda birwagtlaýyn ýa-da bölekleýin möçberde tölenilip bilner.

44-nji madda. Birwagtlaýyn pul sylaglary

1. Birwagtlaýyn pul sylaglary işlemeýän pensiýa alýanlara Türkmenistanyň Prezidentiniň namalarynda kesgitlenýän tertipde tölenilýär.

2. İşlemeýän pensiýa alýanlara 62 ýaşy dolanda pensiýanyň möçberinde birwagtlaýyn pul sylagy tölenilýär.

VII bab. Pensiýa alýanlaryň sanyny hasaba almak

45-nji madda. Pensiýa alýanlaryň sanyny hasaba almak

1. Pensiýa alýanlaryň sanyny hasaba almak Türkmenistanyň Ykdysadyýet we maliýe ministrligi bilen ylalaşylyp, Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi tarapyndan bellän tertipde alnyp barylýar.

2. Pensiýa alýanlaryň sany baradaky hasabatlar Türkmenistanyň Milli döwlet hasabaty we maglumatlar instituty tarapyndan tassyklanan görnüşler boýunça düzülýär.

46-njy madda. Pensiýa gatançlaryň hasaplanyşynyň dogrulygyna we öz wagtynda tölenişine gözegçilik

1. Pensiýa gatançlaryň hasaplanyşyna we tölenişine gözegçiligi Türkmenistanyň Baş döwlet salgyt gullugynyň we Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň edaralary döwlet durmuş ätiýaçlandyrmasy üçin geçirimleriniň hasaplanyp ýazylýan iş haky we beýleki tölegleri baradaky hasapçylyk resminamalaryny, tölegleriň geçirilendigi baradaky töleg tabşyryklaryny we beýleki hasaba alyş we hasaplaşyk resminamalaryny barlamak ýoly bilen amala aşyryrlar.

2. Pensiýa gatançlaryny tölemek boýunça borçlaryň ýerine ýetirilişi, olary üpjün etmek boýunça çäreler, olar boýunça maliýe jerimelerini we puşmana pullaryny ulanmak, salgyt gullugynyň çözgütlerinden, olaryň wezipeli işgärleriniň we gullukçylarynyň hereketlerinden şikaýat etmek, şeýle hem şu hukuk gatnaşyklarynda ýüze çykýan hukuklary we borçlary üpjün etmek Türkmenistanyň Baş döwlet salgyt gullugynyň we Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň edaralary tarapyndan, Türkmenistanyň "Salgytlar hakynda" bitewi Kanunynyň birinji bölümünde salgytlar üçin bellenen tertipde amala aşyrylýar.

3. Maliýe çäreleri we puşmana pullary Türkmenistanyň Döwlet býujetinde duran edaralar tarapyndan pensiýa gatançlarynyň öz wagtynda tölenmändigini üçin, olaryň çykdaýy sanawlarynda göz önünde tutulan gatançlar babatynda ulanylmaýar.

4. Pensiýa gatançlaryny tölemegiň tertibiniň bozulandygy üçin durmuş taýdan üpjünçilik edaralary tarapyndan iş berijilerden maliýe jerimleri we puşmana pullary görnüşinde alnýan serişdeler Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň

ýörite hasabyna geçirilýär.

47-nji madda. Pensiýalary tölemek üçin çykadjylary maliýeleşdirmek

Pensiýalary tölemek üçin çykadjylary maliýeleşdirmek Türkmenistanyň Ykdysadyýet we maliýe ministrligi we Türkmenistanyň Merkezi banky bilen ylalaşylan tertipde, Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi tarapyndan amala aşyrylýar.

48-nji madda. Pensiýalary tölemek üçin çykadjylary hasaba almak we olar boýunça hasabat

1. Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi pensiýalary we beýleki durmuş töleglerini tölemek üçin çykadjylary hasaba almagy ýöredýär we Türkmenistanyň Ykdysadyýet we maliýe ministrligine her çäryekde hasabat berýär.

2. Pensiýalary tölemek üçin çykadjylar baradaky hasabatynyň görnüşleri we möhletleri Türkmenistanyň Milli döwlet hasabaty we maglumatlar instituty tarapyndan tassyklanylýar.

49-njy madda. Meýletin pensiýa ätiýaçlandyрма serişdelerini hasaba almak we hasabat bermek

1. Türkmenistanyň durmuş taýdan üpjünçilik edaralary:

1) meýletin pensiýa ätiýaçlandyrmasy gatançlaryň gelip gowuşusynyň;

2) maýa goýuma gönükdirilen serişdeleriň we olar boýunça girdejileriň;

3) toplanýş pensiýa ulgamy boýunça pensiýany tölemek üçin çykadjylaryň, pensiýa toplanmalaryndan birwagtlaýyn we beýleki tölegleriň hasaba alnyşyny ýöredýärler.

2. Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrligi pensiýa toplanmalary hakyndaky çäryeklik hasabaty bellenen görnüş boýunça Türkmenistanyň Ykdysadyýet we maliýe ministrligine berýär.

VIII bab. Jedelleri çözmek. Pensiýadan tutup almak

50-nji madda. Pensiýa baradaky jedelleri çözmek

1. Pensiýa hukuk, onuň möçberini hasaplamak we tölemek boýunça jedeller Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň Pensiýalary bellemek baradaky merkezi topary tarapyndan çözülýär.

2. Pensiýanyň möçberlerinden tutup almak boýunça şu Kanunyň 52-nji maddasynyň 1-nji bölümünde göz önünde tutulan jedeller Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň Pensiýalary bellemek baradaky merkezi topary tarapyndan we pensioneriň ylalaşmadyk halatynda bolsa, kazyýet tertibinde çözülýär.

3. Pensiýanyň möçberlerinden tutup almak boýunça şu Kanunyň 52-nji maddasynyň 2-nji we 3-nji bölümlerinde göz önünde tutulan jedeller kazyýet tertibinde çözülýär.

51-nji madda. Pensiýadan tutup almak

1. Pensiýadan tutup almak kazyýet çözgütleriniň, kesgitnamalarynyň, kararlarynyň we hökümleriniň (emlak töletdirmeleri baradaky bölegi), kepillendiriş edaralarynyň ýerine ýetirijilik ýazgylarynyň we ýerine ýetirilmegi Türkmenistanyň kanunlaryna laýyklykda kazyýet çözgütlerini ýerine ýetirmek üçin bellenen tertipde amala aşyrylýan

beýleki çözgütleriň esasynda geçirilýär.

2. Pensiýanyň pensionere tölemek üçin hasaplanylýan möçberinden tutulyp alynýar.

3. Pensiýadan tutup almalaryň ähli görnüşleriniň umumy möçberi pensiýanyň möçberiniň 50 göteriminden köp bolmaly däldir.

4. Pensioner aradan çykan halatynda pensiýadan tutup almak Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda geçirilýär.

52-nji madda. Artyk tölenen pul möçberini tutup almak

1. Pensioner tarapyndan ilki başdan bilip nädogry maglumatlaryň berilmegi netijesinde ýol berlen, pensiýanyň artyk tölenen pul möçberini tutup almak Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň Pensiýalary bellemek baradaky merkezi toparynyň karary boýunça tölenýän pensiýadan geçirilýär, pensioneriň ylalaşmadyk halatynda bolsa, kazyýet tertibinde çözülýär.

2. Durmuş taýdan üpjünçilik edaralary we bank edaralary tarapyndan ýol berlen pensiýalaryň artyk tölenen möçberini tutup almak Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde günäkär adamlaryň hasabyna geçirilýär.

3. Pensiýa tölemek üçin niýetlenen serişdeleriň bank edaralary tarapyndan ýol berlen artyk harçlanmasyny tutup almak Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde günäkär adamlaryň hasabyna geçirilýär.

4. Pensioner aradan çykan halatynda pensiýadan artyk tölenen pul möçberini tutup almak onuň atly pensiýa hasabyndaky serişdeleriň möçberinden amala aşyrylýar, atly pensiýa hasabynda serişdeler gutaran mahaly pensiýadan galan bergisini tutup almak bes edilýär.

5. Pensiýanyň artyk tölenendigi üçin tutulyp alnan pul möçberleri Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň ýörite hasabyna geçirilýär.

IX bab. Kanunçylygyň bozulandygy üçin jogapkärçilik

53-nji madda. Pensiýa ätiýaçlandyrmasyna geçirimleriň tölenilişi üçin jogapkärçilik

Pensiýa ätiýaçlandyrmasyna geçirimleriň öz wagtynda tölenişi üçin eýeçiliginiň görnüşine garamazdan, kärhanalaryň, guramalaryň we edaralaryň wezipeli adamlary, şeýle hem şertnamalaýyn zähmeti ulanýan hususy telekeçiler we beýleki şahsy taraplar Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde jogapkärçilik çekýärler.

54-nji madda. Ýalňys maglumatlar berlendigi üçin jogapkärçilik

Pensiýa bellemek üçin hukuk almaga we (ýa-da) olaryň möçberine täsir edýän, ýalňys maglumatlary bolan resminamalaryň berlendigi üçin iş berijiler we raýatlar Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen jogapkärçiligi çekýärler.

55-nji madda. Pensiýany bellemek we tölemek üçin jogapkärçilik

1. Pensiýa we beýleki durmuş töleglerine bolan hukugyň ýalňys kesgitlenendigi, olaryň möçberleriniň ýalňys hasaplanandygy, olary tölemäge resminamalary resmileşdirmeginiň tertibiniň bozulandygy üçin durmuş taýdan üpjünçilik edaralarynyň wezipeli adamlary Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen jogapkärçiligi çekýärler.

2. Raýatlara pensiýalary we beýleki durmuş töleglerini tölemeginiň şertleriniň

bozulandygy üçin banklaryň wezipeli adamlary Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen jogapkärçiligi çekýärler.

56-njy madda. Gatançlaryň geçirilişi we pensiýa toplanmalarynyň saklanyşy üçin jogapkärçilik

1. Pensiýa gatançlarynyň ätiýaçlandyrylan şahsyýetleriň atly hasaplaryna öz wagtynda geçirilmändigi üçin durmuş taýdan üpjünçilik edaralarynyň wezipeli adamlary, pensiýa toplanmalarynyň maýa goýuma gönükdirilmegi, olara maýa goýum girdejisiniň pes hasaplanyp ýazylandygy ýa-da hasaplanyp ýazylmandygy üçin Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň ygtyýarly edarasynyň wezipeli adamlary jogapkärçilik çekýärler.

2. Ätiýaçlandyrylan raýatlaryň pensiýa toplanmalarynyň möçberiniň azaldylmagy sebäpli ýetirilen zeleliň we durmuş taýdan üpjünçilik edaralaryna pensiýa toplanmalarynyň möçberleriniň ýokarlandyrylmagy sebäpli ýetirilen zeleliň öwezi Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde dolunýar.

3. Pensiýa toplanmalarynyň saklanyşy üçin jogapkärçiligi Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde bank edaralary çekýärler.

X bap. Geçiş ýagdaýy

57-nji madda. Geçiş ýagdaýy

1. 1998-nji ýylyň Alp Arslan aýynyň 1-inden şu Kanunyň güýje girýän senesine çenli ätiýaçlandyrylan adamlaryň pensiýa toplanmalary atly hasaplarda saklanýar, toplanan pul möçberleri bolsa Türkmenistanyň Durmuş taýdan üpjünçilik ministrliginiň ýörite hasabyna geçirilýär.

2. 1998-nji ýylyň Alp Arslan aýynyň 1-ine çenli iş döwri üçin raýatlaryň pensiýalaryny tölemegi maliýeleşdirmek Döwlet býujetiniň serişdeleriniň hasabyna amala aşyrylýar.

3. Tölenilýän pensiýalar şu Kanunda göz önünde tutulan kadalara laýyklykda, geljekde Türkmenistanyň Prezidentiniň namasy bilen pensiýanyň möçberi ýokarlandyrylanda ulanylýar.

XI bap. Jemleýji düzgünler

58-nji madda. Aýry-aýry kadalaşdyryjy namalary güýjüni ýitiren diýip hasap etmek hakynda

Şu Kanunyň güýje girizilmegi bilen 1998-nji ýylyň Gorkut aýynyň 17-sinde kabul edilen 295-1 belgili "Pensiýalar hakynda" Türkmenistanyň kanunyny (Türkmenistanyň Kanuny bilen 1998-nji ýylyň Bitaraplyk aýynyň 1-inde girizilen üýtgetmeler we goşmaçalar bilen) güýjüni ýitiren hasap etmeli.

Türkmenistanyň Prezidenti

Saparmyrat Türkmenbaşy

Aşgabat şäheri

2006-njy ýylyň Türkmenbaşy aýynyň 25-i

Symfony\Component\HttpFoundation\File\Exception\FileNotFoundException: The file "C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\public\Pensiyalar hakynda (rejelenen görnüşi).doc" does not exist in file C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\symfony\HttpFoundation\File\File.php on line 36

```
#0 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\symfony\HttpFoundation\BinaryFileResponse.php(94): Symfony\Component\HttpFoundation\File\File->__construct('C:\\Users\\Admini...')
#1 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\symfony\HttpFoundation\BinaryFileResponse.php(52): Symfony\Component\HttpFoundation\BinaryFileResponse->setFile('C:\\Users\\Admini...', 'attachment', false, true)
#2 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\ResponseFactory.php(165): Symfony\Component\HttpFoundation\BinaryFileResponse->__construct('C:\\Users\\Admini...', 200, Array, true, 'attachment')
#3 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\app\Http\Controllers\ActController.php(35): Illuminate\Routing\ResponseFactory->download('C:\\Users\\Admini...')
#4 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Controller.php(54): App\Http\Controllers\ActController->export_word('36799')
#5 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\ControllerDispatcher.php(45): Illuminate\Routing\Controller->callAction('export_word', Array)
#6 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Route.php(262): Illuminate\Routing\ControllerDispatcher->dispatch(Object(Illuminate\Routing\Route), Object(App\Http\Controllers\ActController), 'export_word')
#7 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Route.php(205): Illuminate\Routing\Route->runController()
#8 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(721): Illuminate\Routing\Route->run()
#9 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(128): Illuminate\Routing\Router->Illuminate\Routing\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#10 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\app\Http\Middleware\Check.php(30): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#11 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): App\Http\Middleware\Check->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#12 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\app\Http\Middleware\Locale.php(27): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#13 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): App\Http\Middleware\Locale->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#14 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Middleware\SubstituteBindings.php(50): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#15 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Routing\Middleware\SubstituteBindings->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#16 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\VerifyCsrfToken.php(78): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#17 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\VerifyCsrfToken->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#18 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\View\Middleware\ShareErrorsFromSession.php(49): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#19 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\View\Middleware\ShareErrorsFromSession->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#20 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMT\www\vendor\laravel\framework\
```

```
src\Illuminate\Session\Middleware\StartSession.php(121): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#21 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Session\Middleware\StartSession.php(64): Illuminate\Session\Middleware\StartSession->handleRequest(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Illuminate\Session\Store), Object(Closure))
#22 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Session\Middleware\StartSession->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#23 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Cookie\Middleware\AddQueuedCookiesToResponse.php(37): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#24 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Cookie\Middleware\AddQueuedCookiesToResponse->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#25 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Cookie\Middleware\EncryptCookies.php(67): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#26 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Cookie\Middleware\EncryptCookies->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#27 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(103): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#28 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(723): Illuminate\Pipeline\Pipeline->then(Object(Closure))
#29 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(698): Illuminate\Routing\Router->runRouteWithinStack(Object(Illuminate\Routing\Route), Object(Illuminate\Http\Request))
#30 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(662): Illuminate\Routing\Router->runRoute(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Illuminate\Routing\Route))
#31 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(651): Illuminate\Routing\Router->dispatchToRoute(Object(Illuminate\Http\Request))
#32 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(167): Illuminate\Routing\Router->dispatch(Object(Illuminate\Http\Request))
#33 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(128): Illuminate\Foundation\Http\Kernel->Illuminate\Foundation\Http\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#34 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\livewire\livewire\src\DisableBrowserCache.php(19): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#35 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Livewire\DisableBrowserCache->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#36 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest.php(21): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#37 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ConvertEmptyStringsToNull.php(31): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#38 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ConvertEmptyStringsToNull->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#39 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest.php(21): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#40 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TrimStrings.php(40): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#41 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TrimStrings->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
```

```
#42 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ValidatePostSize.php(27): Illuminate\
Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#43 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\
ValidatePostSize->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#44 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\PreventRequestsDuringMaintenance.php(86):
Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\
Request))
#45 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\
PreventRequestsDuringMaintenance->handle(Object(Illuminate\Http\Request),
Object(Closure))
#46 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\fruitcake\laravel-
cors\src\HandleCors.php(38): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\
{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#47 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Fruitcake\Cors\HandleCors-
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#48 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Http\Middleware\TrustProxies.php(39): Illuminate\Pipeline\Pipeline-
>Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#49 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Http\Middleware\TrustProxies-
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#50 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(103): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\
Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#51 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(142): Illuminate\Pipeline\Pipeline-
>then(Object(Closure))
#52 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(111): Illuminate\Foundation\Http\Kernel-
>sendRequestThroughRouter(Object(Illuminate\Http\Request))
#53 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\public\index.php(52):
Illuminate\Foundation\Http\Kernel->handle(Object(Illuminate\Http\Request))
#54 {main}
```